

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
УКРАЇНОЗНАВСТВА

УКРАЇНОЗНАВСТВО

**Номер 3
2008**

За редакцією Петра Кононенка

КИЇВ – 2008

У К Р А Ї Н О З Н А В С Т В О

Номер 3
2008

Журнал засновано
в лютому 2001 року

Редакційна колегія

Науковий
громадсько-політичний
культурно-мистецький
релігійно-філософський
педагогічний журнал

Scholarly
Political and Public
Cultural and Art
Religious and
Philosophical
Pedagogical Journal

Засновник – Науково-
дослідний інститут
українознавства
Міністерства освіти і
науки України

The founder is the Science
and Research Ukrainian
Studies Institute of the
Ministry of Education and
Science of Ukraine

Видає Науково-дослідний
інститут українознавства
(раз на три місяці)

Published once in three
months by the Science
and Research Ukrainian
Studies Institute

Головний редактор
Петро КОНОНЕНКО,
директор Інституту,
професор, академік,
лауреат Міжнародної
премії ім. Й.Г.Гердера

The chief editor
Petro KONONENKO,
director of the Institute,
professor, academician,
the International
Y.G.Herder prize winner

Заступник головного
редактора Тарас КОНО-
НЕНКО, заступник дирек-
тора Інституту з наукової
роботи, доцент, кандидат
філософських наук

Assistant of the chief edi-
tor Taras KONONENKO,
deputy director of Institute
on scientific work, candydat
nauk, dotsent

Відповідальний секретар Тетяна РЕНКЕ

Видавнича рада

Бандура Г.Г., Бугров В.А., Дяків Р.С., Лукашенко В.В.,
Наливайко С.І., Коротя-Ковальська В.П., Ренке Т. Л.,
Солдатенко В.М., Сніжко В.В., Токар Л.К., Фі-
гурний Ю.С., Шкрібляк П.В., Ярошинський О.Б.

Журнал друкується на підставі свідоцтва серії КВ
№ 4863 від 13.02.2001 р. про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації, виданого
Державним комітетом інформаційної політики,
телебачення та радіомовлення України

Рекомендовано Вченою радою Науково-дослідного
інституту українознавства Міністерства освіти і
науки України (протокол №10 від 15.08.2008 р.)

Науково-дослідний інститут українознавства
Міністерства освіти і науки України
м.Київ, вул. Ісаакяна, 18
тел.: 494-13-30
www.rius.kiev.ua
e-mail: journal@rius.kiev.ua

Електронне наукове фахове видання
"Українознавство" відповідно до рішення Вченої ради
(протокол № 10 від 31.10.05) щодо поширення
журналу в мережі Інтернет розповсюджується за
адресою <http://www.ualogos.kiev.ua>

©Науково-дослідний інститут українознавства
Міністерства освіти і науки України, 2008

КОНОНЕНКО П. П. – голова колегії

Багров М.В., член-кореспондент НАН України,
доктор географічних наук, академік
Баран В.Д., член-кореспондент НАН України,
доктор історичних наук, професор,
Баранівський В.Ф., доктор філософських наук,
професор
Болюбаш Я.Я., доцент, директор Департаменту
вищої освіти МОН України
Борисенко В.К., доктор історичних наук, професор
Вакарчук І.О., доктор фізико-математичних наук,
професор
Грицик Л.В., доктор філологічних наук, професор
Денисенко А.В., кандидат історичних наук
Дробноход М.І., доктор геолого-мінералогічних
наук, професор
Єрмоленко С.Я., доктор філологічних наук, про-
фесор
Жебровський Б.М., кандидат педагогічних наук
Ідзьо В.С., доктор історичних наук, академік
Калакура Я.С., доктор історичних наук, професор
Качкан В.Т., доктор філологічних наук
Кожолятко Г.К., доктор історичних наук, професор
Козлов А.В., доктор філологічних наук, професор
Колодний А.М., доктор філософських наук,
професор
Кононенко Т.П., кандидат філософських наук
Коцур В.П., доктор педагогічних наук
Крисаченко В.С., доктор філософських наук,
професор
Мокренко А.Ю., професор національної музичної
академії України ім. П.І. Чайковського
Надольний І.Ф., доктор філософських наук, про-
фесор
Недюха М.П., доктор філософських наук, професор
Погребенник В.Ф., доктор філологічних наук,
професор
Полохало В.І., доктор філософських наук
Пономаренко А.Ю., кандидат філологічних наук
Прадід Ю.Ф., доктор філологічних наук, професор
Сазоненко Г.С., кандидат педагогічних наук
Свіженко В.О., доктор біологічних наук
Степико М.Т. доктор філософських наук, професор
Стеха М.В., доктор фізико-математичних наук
Толстоухов А.В., доктор філософських наук
Федоренко Є.В., доктор філології, професор,
академік
Філіпчук Г.Г., доктор педагогічних наук, професор,
академік АПН України
Чередниченко О.І., доктор філологічних наук,
професор
Шевченко В.П., академік НАН України, доктор
фізико-математичних наук
Ятченко В.Ф., доктор філософських наук

*Редакція залишає за собою право на мовности-
лістичне редагування рукописів і передруків відпо-
відно до норм чинного Правопису, яке не змінює
позиції автора. Наукові статті в галузі історичних
наук зараховуються як фахові згідно з постановою
Президії ВАК від 10.12.2003 року № 2-05/10, нау-
кові статті в галузі філософських наук зараховують-
ся як фахові згідно з постановою Президії ВАК від
8.06.2005 року № 4-05/5*

*Автор несе відповідальність за фактичний вик-
лад матеріалу*

ЗМІСТ

КОЛОНКА РЕДАКТОРА

- Кононенко П., Кононенко Т.** Це потрібно не мертвим – це потрібно живим!.....6
Кононенко П. Лист сину Сашку.....14

Розділ I ЛЮДИНА І ЇЇ СПРАВА

- Кононенко П.** Матеріали всеукраїнських читань, присвячених пам'яті Анатолія Погрібного. Провісник нової світоглядної парадигми.....16
Пасемко І. «...У мандрівку століть з мого духу печаттю».....18
Гримич Г. Університетська професура про Анатолія Погрібного.....20
Старченко Т. «До знань, до знань, усе до знань!».....22
Фігурний Ю. Державотворча діяльність гетьмана Павла Скоропадського в українознавчому вимірі.....22
Фігурний Ю. Роман Шухевич – визначний український державний, військовий і політичний діяч.....25

Розділ II ПАРАДИГМИ СУЧАСНОЇ НАУКИ. МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

- Кононенко Т.** «Парадигмальний вимір» українознавчої науки.....28

Розділ III ІСТОРІЯ. ТЕОРІЯ. МЕТОДОЛОГІЯ

- Кривонос В.** З історії торгівлі італійських купців у Львові в середині XVI – першій половині XVII століття.....34
Семененко А. Місце України в процесі остаточного розвалу СРСР (вересень – грудень 1991 р.).....42

Розділ IV ОСВІТА

- Касян Л., Пасемко І.** Підсумки Міжнародного конкурсу з українознавства.....48
Баранівський В. Освіта і духовна безпека українського суспільства.....52
Гречка А. Виступи Чернігівського земства за національну школу в другій половині XIX століття.....55
Семенова О. Вивчення українських прізвищ у навчально-виховному процесі середньої школи.....58
Завдання письмової конкурсної роботи Міжнародного конкурсу з українознавства.....65
Касян Л., Семенюченко О. Стратегії реалізації навчально-виховних програм з українознавства в освітньому просторі.....68
Пригоровська Л. Фольклор і його педагогічна функція у творах Олександра Довженка.....72

Розділ V МОВА І МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ

- Ажнюк Б.** Інновації в системі української мови та тенденції її розвитку.....78
Єрмоленко С. До українознавства через «Культуру слова».....81
Симоненко Л. Невтомна трудівниця на лексикографічній і граматичній ниві.....87
Радевич-Винницький Я. Мовне мислення білінгва в умовах непаритетної двомовності.....89
Шляхова В. Ретроспектива становлення українознавчих студій у царині лінгвістики та лінгводидактики.....97
Алексеева В. Питання мовної культури у шкільному курсі української мови.....100
Касян Л. Проблеми збереження і функціонування рідної мови у творчій спадщині та громадській діяльності Олеса Гончара.....104

Розділ VI УКРАЇНСЬКА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДУМКА

- Патлайчук О.** Розуміння сутності суспільного ідеалу українською ліберальною інтелігенцією (кінець XIX – початок XX ст.).....106

Розділ VII УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА

- Завгородній Ю.** Тарас Шевченко і острів Хортиця: модерні витoki відродження давньої святині.....112
Василевська Т. Українські культурні особливості етики державного службовця.....116
Лавренчук І. Огляд української садово-паркової культури у різних писемних джерелах.....119
Шановська О. Формування духовної культури підлітків засобами музики.....129
Пітякова Т. Масова культура: втрата чи переосмислення традиції?.....132
Цубенко В. Традиційно-побутова культура військових поселенців Українського (Харківського) та Києво-Подільського військових поселень кавалерії (1817–1857).....137
Яблонська Г. «Молоді – молодим».....141

Розділ VIII УКРАЇНА – ЕТНОС

- Баран В.** Витoki Києва.....144
Наливайко С. *Сковорода*: таємниця славетного імені.....148

Розділ IX УКРАЇНА І СВІТ

- Кононенко П.** Грузія: «Лиш боротись – значить жить!».....156
Федоренко Є. Український «голокошт».....162
Калужна Г. Діяльність Мінського громадського об'єднання українців «Заповіт»: перспективи та проблеми розвитку.....165
Петриченко К. Українсько-канадське співробітництво в галузі освіти як шлях збереження ідентичності українців за кордоном.....168
Якімова А. Внесок українців в освіту та науку Болгарії.....172

Розділ X
ПРЕЗЕНТАЦІЇ, РЕЦЕНЗІЇ

Федотова О. «Євшан-зілля» української міфології від Сергія Плачинди.....	178
Бевз Т. Великі українці революційної доби...	179
Калакура Я., Гомотюк О. Легітимація українознавства в європейському просторі.....	184
Фігурний Ю., Висовень О. Золота скарбниця українського етносу.....	186
Пономаренко А. Соціолінгвістичний «майстер-клас» у Львівському національному університеті	

імені Івана Франка.....	189
Дрогобицький І., Слободян Г. Осяги науково-дослідної праці школярів Івано-Франківщини.....	189
Висовень О., Красножон Н., Данилюк-Кульчицька О. Український народ на початку третього тисячоліття.....	191
Козак М. Розтривожена пам'ять.....	192
Калакура О., Калакура Я. Етносоціум України у часовому і просторовому вимірах.....	194
Кононенко П. Зустріч з мудрістю.....	196
Кононенко П. Камо грядеши?.....	199
Кононенко П. «Будеш, батьку, панувати, доки живуть люди!».....	202

Викладання українознавства (варіативна складова навчального плану) у 2008–2009 навчальних роках у загальноосвітніх навчальних закладах здійснюватиметься за програмами:

«Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Українознавство 1–4 класи» (автори: Кононенко П.П., Присяжна Т. М.), рекомендовано Міністерством освіти і науки України, лист № 1/II-3518 від 30.07.08;

«Програма для загальноосвітніх навчальних закладів. Українознавство 5–12 класи» (автори: Кононенко П.П., Касян Л.Г., Семенюченко О.В.), рекомендовано Міністерством освіти і науки України, лист № 1/II-3517 від 30.07.08.

Розроблено **Програму виховання дітей дошкільного віку «Українотворець» (автори: Кононенко П.П., Касян Л.Г., Семенюченко О.В.),** яку рекомендовано Міністерством освіти і науки України, лист № 1/II-3516 від 30.07.08. для впровадження в дошкільні навчальні заклади.

Програми можна замовити в **Українському агентстві інформації та друку «Рада» (03148, м. Київ-48, вул. Сосніних, 3; тел./факс (044) 273-67-94).** З приводу замовлення звертатися **за тел./факс (044) 273-67-94.**

Кошти переказувати на розрахунковий рахунок 2600212898001 в АБ «Київська Русь» МФО 319092, код ЄДРПОУ 30784009.

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ!

Повідомляємо Вам, що виданню «Українознавство» присвоєно передплатний індекс 91509.

Журнал включено до «Каталогу видань України» на 2009 рік. Передплата на видання прийматиметься з вересня 2008 року

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ УКРАЇНОЗНАВСТВА**

УКРАЇНОЗНАВСТВО

**Номер 3
2008**

**науковий
громадсько-політичний
культурно-мистецький
релігійно-філософський
педагогічний журнал**

**Комп'ютерний набір
відділ науково-технічної інформації під керівництвом *Мельниченко О.А.*
Художнє оформлення – *Мулява Я.В.*
Наукова редакція – *Придатко Т.О.*
Літературна редакція – *Науменко Л.Г., Марковська А.В.*
Коректура – *Ткаченко Л.І.*
Комп'ютерна верстка – *Марковська А.В.*
Фото – *Сіренко Ю.П.***

За редакцією Петра Кононенка

**Підписано до друку 22.09.2008 . Формат 60x84/8
Друк офсетний. Папір офсетний. Гарнітура pragmatika.
Ум. друк. арк.33, 11 Обл.-вид. арк. 26,82
Тираж 300 прим. Зам. № 251/184**

**Українське агентство інформації та друку "Рада"
03148, м. Київ-48, вул. Сосніних, 3
тел. 273-67-94**

Свідоцтво про державну реєстрацію ДК 210 від 06.10.2000 р.

Віддруковано в Українському агентстві інформації та друку "Рада"